

Krzysztof SUROWIEC¹

ZBROJENIA FEDERACJI ROSYJSKIEJ I UDZIAŁ ROSYJSKICH PRZEDSIĘBIORSTW W ŚWIATOWYM HANDLU BRONIĄ

Artykuł przedstawia obecny stan Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej, aktualne programy modernizacyjne realizowane w tym kraju oraz wpływ gospodarki na budowę potencjału obronnego Rosji. Drugim ważnym zagadnieniem poruszonym w artykule jest kwestia potęgi rosyjskiego przemysłu obronnego i jego sukcesów na arenie międzynarodowej, który dokonuje się głównie poprzez eksport broni do innych krajów. Federacja Rosyjska powstała po upadku ZSRR, stanęła ona przed wieloma wyzwaniami związanymi z liczebnością dotychczasowych sił zbrojnych i ich modernizacją. Bardzo rozbudowane siły zbrojne w okresie zimnej wojny przestały spełniać swoją rolę i przestały być konkurencyjnymi w stosunku do najlepszych armii na świecie, w szczególności amerykańskiej, chińskiej, japońskiej czy niemieckiej. Podejmowane od początków lat 90-tych programy zbrojeniowe, z jednej strony mają ograniczyć ilościowo armię, z drugiej strony mają zwiększyć ich jakość poprzez zakup nowego sprzętu i ulepszenie starego. Potencjalne efekty modernizacji rosyjskich sił zbrojnych zapoczątkowane na dobre za prezydentury Władimira Putina, mogą doprowadzić do zwiększenia roli geopolitycznej Rosji w najbliższym dziesięciu lat. Obecnie sytuacja na Ukrainie i w Syrii powoduje, że państwa zachodnie muszą liczyć się z Rosją. Największy wpływ na powodzenie rosyjskiej ekspansji i modernizacji sił zbrojnych będzie miała ekonomia. Sankcje nałożone na Rosję przez państwa zachodnie i własne problemy gospodarcze spowolniają modernizację armii w Rosji, jednak przedsiębiorstwa rosyjskie zajmujące się wytwarzaniem sprzętu wojskowego odnoszą coraz większe sukcesy i należą m. in. pod względem jakości produkowanego sprzętu do najlepszych na świecie.

Słowa kluczowe: Potencjał militarny Rosji, przedsiębiorstwa zbrojeniowe, Rosja, geopolityka, handel bronią.

1. WPROWADZENIE

Upadek Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) spowodował, że Federacja Rosyjska jako jego spadkobierca prawny przejęła dużą część potencjału militarnego oraz pozycję w geopolityce światowej. W granicach Federacji Rosyjskiej znalazła się duża część wojsk i zakładów zbrojeniowych po byłym ZSRR, wraz ze szczególnie dużą ilością głowic nuklearnych². Państwo rosyjskie dysponując znaczną

¹ Mgr Krzysztof Surowiec, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, e-mail: ks@prz.edu.pl

² Obecnie Federacja Rosyjska posiada ok 1650 głowic nuklearnych (stan na listopad 2015 r.). Mimo porozumień dwustronnych zawartych w Pradze 8 kwietnia 2010 r. (weszły w życie 5 lutego 2011 r.) między Stanami Zjednoczonymi, a Federacją Rosyjską, prezydent Władimir Putin zawiesił w październiku 2016 r. wykonywanie ich postanowień, w których każda ze stron zobowiązała się do ograniczenia liczby swoich głowic nuklearnych dla rozmieszczonych pocisków ICBM i SLBM do łącznie 1550 sztuk. Do limitu tego wlicza się też ciężkie samoloty bombowe, gdzie każdy pojedynczy samolot uznaje się za jedną głowicę. Por. *Treaty between the United States of America*

ilością strategicznych surowców naturalnych³ nie posiada jednak rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej, co powoduje z jednej strony coraz większy kryzys gospodarczy, wzmacniany także poprzez sankcję krajów zachodnich, z drugiej strony wymusza zmniejszenie, restrukturyzację i optymalizację posiadanych sił zbrojnych. Mimo trudności gospodarczych, transformacja sił zbrojnych w Rosji nie jest zagrożona, a w porównaniu do wielkości spadków w innych działach gospodarki i inwestycjach sektorowych budowa sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej ucierpiała tylko w małym stopniu. Wydatki na wojsko wyniosły w 2015 r. prawie 66 miliardów dolarów co stanowiło 5,4% rosyjskiego PKB⁴. Duże zagrożenie dla gospodarki rosyjskiej wpływa obecnie nie tylko ze spadających cen surowców energetycznych, ale również z rosnącej inflacji, która w 2014 wyniosła 7,8% a w 2015 r. aż 15,8%⁵. Zmiany budżetowe powodują pogorszenie poziomu życia Rosjan, z drugiej strony nie oznaczają wcale zmniejszenia wydatków wojskowych, które w 2016 r. mają utrzymać się na podobnym poziomie jak w roku wcześniejszym. Przed Rosją staje obecnie wybór nowej drogi w zakresie kierunku rozwoju jej sił zbrojnych wskutek zakończenia zimnej wojny, zmiany systemu bipolarnego na jednobiegunowy z przewagą USA, która to obecnie w drugiej dekadzie XXI w. kończy się już jednak na rzecz świata multipolarnego, z doniosłą rolą USA i szczególnie Chin, które walczą o panowanie nad Rimlandem, co umożliwia de facto kontrolę i ogromne zyski z handlu światowego.

Rosja nie posiadając obecnie potęgi dawnego ZSRR, szczególnie demograficznej, gospodarczej i technologicznej musi za wszelką cenę poprawiać swoją pozycję na szachownicy geopolitycznej. Dużym wyzwaniem jest dla Rosji zapewnienie dochodów budżetowych, za które w głównej mierze odpowiedzialny jest handel surowcami energetycznymi, np. w 2013 r. przychody ze sprzedaży ropy naftowej i gazu ziemnego stanowiły 68 proc. całego eksportu Federacji Rosyjskiej, a sektor energetyczny odpowiadał za ponad 50 proc. wpływów do budżetu federalnego. Na modernizację sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej duży wpływ ma stan przedsiębiorstw zbrojeniowych, ich poziom technologiczny i uzyskiwane przychodu w światowym handlu bronią. Dużym sukcesem dla Rosjan stał się podpisany kontrakt z Chinami zawarty w listopadzie 2015 r. na sprzedaż samolotów bojowych SU-35. Zaletą przemysłu zbrojeniowego Federacji Rosyjskiej podobnie zresztą jak i Chin są wysoko konkurencyjne ceny produktów wojskowych. Chociaż są one nieraz mniej zaawansowane technologicznie od produktów pochodzących z państw zachodnich to są, np. lżejsze, prostsze i łatwiejsze w użyciu, co powoduje ich atrakcyjność w skali globalnej. Na przykład indyjskie siły pancerne są wyposażone w wielką ilość opancerzonych pojazdów bojowych pochodzących z Rosji (AFV armoured fighting vehicle), natomiast Pakistan robi świetny użytek z systemów chińskich, jeśli chodzi o AFV.

and the Russian Federation on Measures for the Further Reduction and Limitation of Strategic Offensive Arms, <http://www.state.gov/t/avc/newstart/> (13.08.2016); *The Military Balance*, Volume 116, 2016, s. 15.

³ M. Czajkowski, *Rosja w Europie. Polityka bezpieczeństwa europejskiego Federacji Rosyjskiej*, Kraków 2003, s. 28-29.

⁴ *The Military Balance*, Volume 116, 2016, s. 19; P. Freeman, S. A. Fleurant, P. Wezeman; S. Wezeman, *Trends in World Military Expenditure in 2015*, Stockholm International Peace Research Institute, Stockholm 2016, <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1604.pdf> (13.08.2016).

⁵ *The Military Balance*, Volume 116, 2016, s. 189.

2. ROZBUDOWA ROSYJSKICH SIŁ ZBROJNYCH I POTENCJAŁ EKONOMICZNY ROSJI W XXI WIEKU

Wojsko odgrywało i ciągle odgrywa główną rolę w budowaniu bezpieczeństwa państwa, ale także jego pozycji międzynarodowej. Podobnie było i jest z Rosją w trakcie jej historii, słabsza pozycja ekonomiczna tego państwa z porównaniu z USA, Chinami czy innymi państwami dzisiejszej UE zmusza Rosję do wzmacniania swojej roli w świecie właśnie poprzez czynnik militarny i groźby jego użycia w różnej formie i w różnych regionach, głównie Europy i Azji. Wojsko w Rosji czy wcześniej ZSRR było czynnikiem agresji tak jak 17 września 1939 r., zapewniało trwałość imperium tak jak podczas interwencji na Węgrzech w 1956, czy w Czechosłowacji w 1968 r., albo służyło do utrzymania spokoju wśród własnej ludności w wielkim imperium, zróżnicowanym pod względem etnicznym, religijnym czy ekonomicznym. Posiadanie sił wojskowych we współczesnym świecie jest coraz bardziej kosztowne, Rosja posiadając wielką armię z jednej strony wspiera swoje interesy imperialne, mające restaurować dawny ZSRR, z drugiej strony wojsko składające się na tzw. twardą siłę państwa Hard Power jest czynnikiem poprzez który współczesna Rosja może oddziaływać na inne państwa broniąc lub poszerzając swoje interesy. Drugim takim czynnikiem oddziaływania Hard Power ze strony Rosji jest polityka energetyczna prowadzona w różnych konwencjach wobec przeciwników. Uważam, że dzisiejsza Rosja nie ma do zaoferowania i nie może oddziaływać na inne państwa za pomocą tzw. miękkiej siły Soft Power, które to określenie stworzył Amerykanin Joseph Nye.

Unaocznieniem problemów Rosji w zakresie posiadanego sprzętu wojskowego była wojna w Gruzji w 2008 r. Wykazała ona również dotychczasowe braki w programach modernizacyjnych Sił Zbrojnych Rosji. Główną tego przyczyną był kłopoty ekonomiczne i zbyt niski wzrost gospodarczy w porównaniu z szacowanym. Na przykład zakładany na lata 1996-97 wzrost gospodarczy PKB na poziomie 5-7% wyniósł niecałe 2%. Pociągnęło to za sobą również spadek planowanych wydatków na armię i jej modernizację. Według Marka Depczyńskiego w latach 1996-2000 średnioroczne wydatki wojskowe stanowiły jedynie 23% pierwotnie planowanych⁶. Wojna w Gruzji, podobnie jak wcześniejsze w Afganistanie (1979-1989) czy dwie wojny ceczeńskie były impulsem do rozpoczęcia kolejnych reform w Federacji Rosyjskiej związanych z modernizacją sił zbrojnych. Pierwsze Państwowe Programy Zbrojeniowe (PPZ) w Rosji rozpoczęły się w 1996 i trwają do dzisiaj. Były one dostosowane do możliwości produkcyjnych rosyjskiego przemysłu obronnego (SPO). Bardziej ambitny plan modernizacji wojsk Rosji opracowano pod koniec 2006, trwał on do 2015 r. (PPZ 2015). Przeznaczono na niego 4,939 bln rubli, z tego dla armii przeznaczono 91% tej kwoty. Zakupy produkowanych seryjnie systemów walki pochłonęły ok. 63% funduszy, programy badawczo-rozwojowe uzyskały 20% środków, a resztę zaplanowano na remont i modernizację posiadanego uzbrojenia⁷.

Jeśli chodzi o elementy makroekonomiczne charakteryzujące dzisiejszą Rosję należy wymienić następujące z nich: liczba ludności 142,423 000 mln; dochód narodowy na głowę per capita w 2014 r. 12 tys. dolarów natomiast w 2015 r. już tylko 8,4 tys. dolarów; jeśli chodzi o PKB w 2014 r. 1.86 tr. USA, w 2015 r. 1.24 tr. dolarów.; wzrost gospodarczy Rosji w 2014 r. 0,6% w 2015 r. już recesja w wysokości 3,8%. Wydatki na

⁶M. Depczyński, *Rosyjskie siły zbrojne od Milutina do Putina*, Warszawa 2015, s. 273-274.

⁷*Ibidem*, s. 274-275.

wojsko miały wynosić w 2015 r. 66 miliardów dolarów co stanowiło 5,4% rosyjskiego PKB. Duże zagrożenie dla gospodarki rosyjskiej wpływa obecnie nie tylko ze spadających cen surowców energetycznych, ale również z rosnącej inflacji, która w 2014 wyniosła 7,8% a w 2015 r. aż 15,8%. Zmiany budżetowe powodują z jednej strony pogorszenie życia Rosjan, z drugiej strony nie oznaczają zmniejszenia wydatków wojskowych, które w 2016 r. mają utrzymać się na podobnym poziomie jak w roku wcześniejszym. Rosję zamieszkują dość znaczne mniejszości narodowe i etniczne które stanowią ok. 19% ludności.

Wydatki wojskowe Rosji w 2015 r. według Stockholm International Peace Research Institute wynoszące 66 miliardów dolarów oznaczały wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 7,5% i aż o 91% w stosunku do roku 2006. Kryzys ekonomiczny związany ze spadającymi cenami ropy i gazu, w połączeniu z sankcjami nałożonymi po aneksji Krymu spowodowały drastyczne zmniejszenie się wpływów budżetowych rządu rosyjskiego. To spowodowało przymusowe obcięcie wydatków na zbrojenia w 2015 r. Choć mimo tego, i tak wydatki te były jedynie o 3% niższe od zakładanych, co wiązało się z przesunięciami z innych działów gospodarki, przeważnie o ok. 10%. W reakcji na dalsze spadki cen ropy naftowej, planowany budżet obronny na rok 2016 wyniósł około 9% mniej niż w roku poprzednim⁸.

Obecnie w Rosji realizowany jest program PPZ 2020, jego wartość osiągnęła prawie dwukrotnie więcej pieniędzy niż w poprzednim. Wynikało to nie tylko z przeznaczenia większej ilości funduszy jako takich, ale również wskutek dużych zmian inflacji, rosyjski rubel stracił wiele na swojej wartości, co spowodowało realne zmniejszenie się środków na armię. W programie tym szczególna uwaga została skierowana na modernizację wojsk jądrowych poprzez zakup nowoczesnych systemów precyzyjnego rażenia, budowę systemu łączności i inwestycje w system obrony rakietowej powietrzno-kosmicznej. Przy obecnych założeniach realizacji programu PPZ 2020, armia rosyjska zmodernizowałaby swoje wojska w 70% w porównaniu z 6-10% jakie miała zmodernizowane w 2010 r.⁹

Należy stwierdzić, że po bardzo słabych latach 90-tych i na przełomie drugiego tysiąclecia armia rosyjska odnotowuje w ostatnich latach sukcesy modernizacyjne. Zwiększono poziom finansowania, dokonano centralizacji systemów zamówień oraz ograniczono korupcję w armii. Również czynnikiem, który wzmacnia pozycję Rosji na arenie międzynarodowej jest modernizacja przemysłu obronnego. W wyniku tych posunięć przy zagwarantowaniu bezpieczeństwa ekonomicznego państwa, dostępu do nowych technologii i ich rozwoju rosyjska armia będzie mogła wejść po 2020 r. w nowy etap rozwoju, który ustawi ją pod względem liczebności i jakości w pierwszej piątce na świecie. Wśród zagrożeń mogących spowolnić modernizację rosyjskich sił zbrojnych są: rozproszenie wysiłku modernizacyjnego; nie zrealizowanie niektórych poprzednich programów, które uniemożliwiają realizację następnych; wieloletnie zaniedbania w zakresie badań technologiczno-produkcyjnych. Największą przeszkodą mogą być jednak kwestie ekonomiczne. Koszty nowoczesnych technologii, ich wytworzenie lub kupno wymaga wielkich środków, a będące na niskim poziomie ceny gazu i ropy naftowej nie

⁸ S. Perlo-Freeman, A. Fleurant, P. Wezeman, S. Wezeman, *Trends In World Military Expenditure 2015*, SIPRI Fact Sheet, April 2016. <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1604.pdf> (13.08.2016).

⁹ M. de Hass, *Russia Military Reforms, Victory after twenty years of failure?*, Netherlands Institute of International Relations, The Hague 2011, s. 20-22.

ułatwiają zadania rządowi rosyjskiemu. Obecny koszty wytwarzania nowoczesnych broni, sięgające nawet do kilkuset miliardów dolarów skutecznie mogą zahamować realizację programów zbrojeniowych w Rosji. Dużym problemem jest również czas, który jest potrzebny do wytworzenia finalnego produktu zbrojeniowego, który może być użyty w walce.

Nowa rosyjska doktryna wojenna z 2014 r. odeszła od historycznego modelu armii, który oparty był na mobilizacji masowej. Co raz większą uwagę przywiązuje się w Rosji do odwrócenia niekorzystnego trendu demograficznego, co obecnie jak i w przyszłości może skutkować trudnościami w budowie zawodowej armii rosyjskiej. Należy również wskazać, że w ostatnim dziesięcioleciu dokonano dużego skoku technologicznego, który zapewnił utrwalenie posiadanych i osiąganie nowych możliwości bojowych przez rosyjskie siły zbrojne. Duże wsparcie w zakresie pozyskiwania nowinek technicznych dla Rosji, a wcześniej dla ZSRR miał rozbudowany wywiad we wszystkich krajach Zachodu, a także w Chinach, Japonii, Turcji czy Indiach. W stosunku do poprzedniej doktryny z 2010 r. w nowej nastąpiły zmiany w spojrzeniu na globalne środowisko międzynarodowe w zakresie bezpieczeństwa ze strony Moskwy, które według niej charakteryzuje się „wzmocnieniem globalnej konkurencji”. Głównym zagrożeniem dla Rosji w dokumencie zostało określone NATO i jego rozwijający się potencjał militarny, skupiany coraz bliżej granic Rosji oraz prowadzona dalsza ekspansja sojuszu. Kolejną grupą z niebezpieczeństw wojskowych ze strony NATO ujętych w nowej doktrynie wojennej Rosji było „utworzenie i rozmieszczenie rakiet strategicznych oraz systemów obronnych NATO mogących naruszyć stabilność systemów międzynarodowych oraz równowagę międzynarodową związaną z pociskami strategicznymi w tym jądrowymi oraz pociskami precyzyjnymi.

W związku z występującymi zagrożeniami, Rosja w szczególności zainteresowana jest rozwijaniem broni raketowej, która ma przeciwstawić się m. in. planom NATO, które chce rozmieścić w Europie Środkowej system obrony raketowej Aegis. Siły Zbrojne Federacji Rosyjskiej zostały utworzone 7 maja 1992 r. Podzielone są one na 4 okręgi wojskowe, tj. Zachodni Okręg Wojskowy, Południowy, Centralny i Wschodni (uprzednio 6 okręgów wojskowych – Leningradzki Okręg Wojskowy, Moskiewski, Północnokaukaski, Nadwołżańsko-Uralski, Syberyjski i Dalekowschodni – oraz Kaliningradzki Okręg Specjalny)¹⁰. W skład Marynarki Wojennej Federacji Rosyjskiej wchodzi 5 Flot – Bałtycka (dowództwo w Bałtiju), Północna (dowództwo w Siewieromorsku), Oceanu Spokojnego (dowództwo we Władywostoku) i Czarnomorska (dowództwo w Sewastopolu) – oraz Flotylla Kaspijska (dowództwo w Astrachaniu). Rosja od 2008 r. konsekwentnie realizuje ambitny plan przekształceń swojej armii, na rzecz mniejszych i bardziej profesjonalnych sił zbrojnych, cechujących się wyższą gotowością bojową. Jednym z jego zasadniczych elementów jest modernizacja techniczna SZ FR.

Z przewidzianych w programie środków do 2020 r. miało zostać sfinansowane pozyskanie m.in. 600 samolotów i 1100 śmigłowców dla sił powietrznych, ok. 100 okrętów dla marynarki wojennej, w tym ok. 25 korwet, 14-15 fregat i 24 okręty podwodne (z czego 8 typu Boriej, przenoszących międzykontynentalne pociski wielogłowicowe R30 Bulawa) oraz 2300 czołgów, 2000 środków artyleryjskich i 120 wyrzutni pocisków Iskander dla wojsk lądowych. O nowe typy uzbrojenia miały się też wzbogacić rosyjskie

¹⁰ Por. G. Pazura, *Współczesne konwencjonalne siły zbrojne Federacji Rosyjskiej*, Lublin 2010.

siły strategiczne (pociski RS-24 Jars, RS-12M1/2 Topol-M) i jednostki obrony przeciwlotniczej (ok. 400 systemów S-400 Triumf i 100 S-500 Triumfator-M). Realizacja tego programu napotyka jednak trudności nie tylko budżetowe, np. z powodu skandalu korupcyjnego zdymisjonowany został minister obrony, który nadzorował program – Anatolij Sierdiukow (zastąpił go obecny Siergiej Szojgu). Dużym wyzwaniem jest dla Rosji zapewnienie dochodów budżetowych, za które w głównej mierze odpowiedzialny jest handel surowcami energetycznymi. Przychody ze sprzedaży ropy naftowej i gazu ziemnego stanowią w ostatnich latach 50-68 proc. całego eksportu Federacji Rosyjskiej, a sektor energetyczny odpowiada za ponad 50 proc. wpływów do budżetu federalnego¹¹.

W 2015 r. Rosja posiadała ogólną liczbę żołnierzy w wysokości 798 tys. osób. Z czego: wojska lądowe stanowiły 240 tys., flota 148 tys., lotnictwo 145 tys., wojska strategiczne 80 tys., powietrznodesantowe 34 tys., wojska wsparcia 150 tys. i oddziały paramilitarne 489 tys. Służba wojskowa trwa w Rosji 12 miesięcy. Rosja dysponowała w 2013 r. liczbą 1800 głowic nuklearnych. Wojska rosyjskie posiadają m. in.: 13 atomowych okrętów podwodnych, 332 pocisków balistycznych dużego zasięgu, 76 bombowców strategicznych, 80 satelitów. Wojska pancerne obejmują 2700 czołgów nowych i 17 tys. w rezerwie; 6 tys. pojazdów opancerzonych nowych i 6 tys. starszych typów; pojazdów artyleryjskich 4180. 1090 samolotów bojowych i ok. 500 helikopterów różnego typu. W armii rosyjskiej od kilku lat są prowadzone systematyczne akcje redukujące rozrośnięty korpus dowódczy, administrację wojskową czy stary sprzęt¹².

Rosja wypróbowuje swój sprzęt obecnie we wschodniej Ukrainie i w Syrii, szczególnie jeśli chodzi o sprawdzenie lotnictwa i zapewnienia dla niego odpowiedniej logistyki. W grudniu 2014 roku, Rosja opublikowała zaktualizowaną Doktrynę Wojskową, według której główną tezą było wzmacnianie się globalnej konkurencji w międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa. Głównymi zagrożeniami z którymi ma poradzić sobie rosyjska armia są: narastanie potencjału NATO i proces doprowadzania infrastruktury wojskowej państw członkowskich NATO w pobliże granic Federacji Rosyjskiej, w tym także poprzez dalszą ekspansję sojuszu. Wydarzenia na Ukrainie są również odzwierciedleniem nowych założeń doktryny wojennej Rosji, w której udział w operacjach wojskowych zagwarantowano także dla nieregularnych formacji wojskowych, a nawet prywatnych firm wojskowych organizujących najemników do walki.

Łączny dochód 11. największych przedsiębiorstw rosyjskich w handlu bronią w rankingu stu największych eksporterów broni na świecie osiągnął 30,1 mld dolarów w 2015 r., co oznaczało wzrost w porównaniu z 2014 r. o 6,2%. Mimo tego wzrostu niższe rankingi firm rosyjskich były głównie spowodowane spadkiem wartości rosyjskiego rubla w ciągu 2015 r. W rankingu stu największych eksporterów broni, dochód firm rosyjskich stanowił w 2015 r. 8,1% wszystkich eksporterów broni. Takie wyniki rosyjskich firm były możliwe dzięki zamówieniom rosyjskiego sektora rządowego. Wzrost ten został spowodowany przede wszystkim przez rosnącą sprzedaż rosyjskich helikopterów (o 16,9%) i taktycznych pocisków strategicznych (również o 16,9%)¹³.

¹¹ *The Military Balance*, Volume 116, 2016, s. 190-202.

¹² *Ibidem*.

¹³ S. Perlo-Freeman, A. Fleurant, P. Wezeman, S. Wezeman, N. Kelly, *The SIPRI top 100 arms-producing and military services companies*, 2015, <https://www.sipri.org/research/armament-and-disarmament/arms-transfers-and-military-spending/arms-production> (13.08.2016).

W obecnym czasie Rosja koncentruje swoje wysiłki geopolityczne na utrzymaniu swojej przewagi w Heartlandzie, natomiast nie ma sił i możliwości żeby zdobyć większy wpływ na zdobycie przewagi w Rimlandzie, ograniczając przy tym wpływy USA i Chin na tym terenie.

LITERATURA

- [1] Czajkowski M., *Rosja w Europie. Polityka bezpieczeństwa europejskiego Federacji Rosyjskiej*, Kraków 2003
- [2] Depczyński M., *Rosyjskie siły zbrojne od Milutina do Putina*, Warszawa 2015
- [3] Freeman P., Fleurant S. A., Wezeman P.; Wezeman S., *Trends in World Military Expenditure in 2015*, Stockholm International Peace Research Institute, Stockholm 2016, <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1604.pdf>
- [4] Hass de M., *Russia Military Reforms, Victory after twenty years of failure?*, Netherlands Institute of International Relations, The Hague 2011
- [5] Pazura G., *Współczesne konwencjonalne siły zbrojne Federacji Rosyjskiej*, Lublin 2010
- [6] Perlo-Freeman S., Fleurant A., Wezeman P., Wezeman S., Kelly N., *The SIPRI top 100 arms-producing and military services companies*, 2015, <https://www.sipri.org/research/armament-and-disarmament/arms-transfers-and-military-spending/arms-production>
- [7] *The Military Balance*, Volume 116, 2016

REINFORCEMENT OF THE RUSSIAN FEDERATION AND THE PARTICIPATION OF RUSSIAN COMPANIES IN THE GLOBAL ARMS TRADE

The article presents the current state of the Armed Forces of the Russian Federation and the current modernization programs implemented in the country and the impact of the economy on the construction of the defense potential of Russia. The second important issue raised in the article is the question of the power of the Russian defense industry and its success in the international arena, which is done mainly through the export of arms to other countries. The Russian Federation was formed after the collapse of the Soviet Union and it faced many challenges with the existing armed forces and their modernization. Very powerful forces during the Cold War no longer fulfill its role and ceased to be competitive with the best army in the world, especially American, Chinese, Japanese or German. Undertaken since the early 90's weapons programs, on the one hand reduced the quantity army, on the other hand they increase their quality through the purchase of new equipment and improve the old. The potential effects of modernization of the Russian armed forces started for good during the presidency of Vladimir Putin, may lead to increased geopolitical role of Russia in the next decade of years. The current situation in Ukraine and Syria means that Western countries must take into account Russia. The greatest impact on the success of Russian expansion and modernization of the armed forces will be the economy.

Keywords: Military potential of Russia, the company armaments, Russia, geopolitics, the arms trade.

DOI:10.7862/rz.2016.hss.53

Przesłano do redakcji: sierpień 2016

Przyjęto do druku: wrzesień 2016